

**POLSKI
ZWIĄZEK
ALPINIZMU**

**ASSOCIATION
POLONAISE
D'ALPINISME**

MEMBRE DE L'UNION
INTERNATIONALE DES
ASSOCIATIONS
D'ALPINISME
ET DE L'UNION
INTERNATIONALE
DE SPÉLÉOLOGIE

┌
Ministerstwo Sportu
Departament Sportu Kwalifikowanego
ul. Krucza 24/26
00-921 Warszawa
└

┐
ul. Noakowskiego 10 m. 12
00-688 WARSZAWA
tel./fax: +48 22 875-8505
e-mail: biuro@pza.org.pl
<http://www.pza.org.pl>
Konto bankowe
53 11602202 00000000
55156378
┑

L.dz. PZA -

Warszawa, 09.01.2008

Założenia strategii rozwoju dziedziny sportu alpinizm do roku 2015

Polski Związek Alpinizmu jest w rozumieniu ustawy o sporcie kwalifikowanym - polskim związkiem sportowym działającym w dziedzinie „Alpinizm”. W ramach przyjętego w Polsce podziału alpinizm jest dziedziną sportu obejmującą cztery dyscypliny sportowe:

- A. wspinaczkę wysokogórską (zwaną potocznie alpinizmem lub taternictwem, z tego powodu w zadaniach zleconych Ministerstwa Sportu i Turystyki występującą pod nazwą „Alpinizm”);
- B. wspinaczkę sportową;
- C. alpinizm jaskiniowy (inaczej też speleologia);
- D. narciarstwo wysokogórskie.

Działalność PZA – będącego federacją klubów i sekcji – realizowana jest w 42 klubach i sekcjach powierzchniowych i 24 klubach i sekcjach jaskiniowych zrzeszających odpowiednio 2700 i 800 członków. Ilość członków klubów i sekcji, uprawiających poszczególne dyscypliny alpinizmu, są trudne do oszacowania; wielu członków uprawia kilka dyscyplin alpinizmu jednocześnie (np. traktując wspinaczkę sportową jako trening do wspinaczki wysokogórskiej czy podziemnej). Ponadto naturalną drogą rozwoju wspinacza jest rozpoczęcie od wspinaczki sportowej na sztucznej ścianie poprzez wspinaczkę skałkową do wysokogórskiej. W związku z obecnym kształtem całej dziedziny i staraniami wspinaczki sportowej o włączenie do programu olimpijskiego, może zajść potrzeba wydzielenia kolejnej dyscypliny jaką jest wspinaczka skałkowa.

Działalność klubów i sekcji oraz Zarządu PZA oparta jest na pracy społecznej ich członków, wspomagana przez 3-osobowe biuro Zarządu PZA.

Zapleczem szkoleniowym PZA przeznaczonym dla uprawiających wszystkie dyscypliny alpinizmu (oprócz wspinaczki sportowej) są:

- Centralny Ośrodek Szkolenia PZA „Betlejemka”, w obiekcie dzierżawionym od Tatrzańskiego Parku Narodowego na Hali Gąsienicowej w Tatrach,
- 3 sezonowe tatrzańskie bazy namiotowe.

Współpraca międzynarodowa realizowana jest z Międzynarodową Federacją Związków Alpinistycznych UIAA), a w ramach poszczególnych dyscyplin alpinizmu z odpowiednimi Komisjami UIAA oraz oddzielnymi federacjami:

- wspinaczka sportowa: IFSC
- narciarstwo wysokogórskie: UIAA-ISMC
- speleologia: UIS, FSE.

A. Wspinaczka wysokogórska (alpinizm)

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm), czyli działalność wspinaczkowa w górach średnich i wysokich jest najstarszą dyscypliną, spośród pozostałych zrzeszonych w PZA.

W 2003 roku nasze środowisko obchodziło 100. lecie zorganizowanego polskiego alpinizmu. Wszystkie pozostałe, a w tej chwili samodzielne dyscypliny reprezentowane w Polskim Związku Alpinizmu mają swoje korzenie w taternictwie, czy alpinizmie

Rodowód sportowej wspinaczki wysokogórskiej (alpinizmu) realizowanej, zarówno w górach wysokich i średnich o charakterze alpejskim, jak i w rejonach górskich i skalnych nie mających charakteru alpejskiego - wywodzi się z naturalnego wprowadzenia elementów współzawodnictwa w eksploracyjnej wspinaczce wysokogórskiej.

W Polskim Związku Alpinizmu działania związane ze wspinaczką wysokogórską (alpinizmem) koordynuje Komisja Wspinaczki Wysokogórskiej PZA. Komisja ta wspiera przede wszystkim wyprawy i wyjazdy sportowe w góry wysokie i średnie.

I. Obszary sportu

Sport kwalifikowany

KWW PZA moderuje i koordynuje działalność sportową i eksploracyjną, która jest realizowana w rejonach górskich na wszystkich kontynentach.

Sport kwalifikowany w przypadku wspinaczki wysokogórskiej (alpinizmu) nie polega na organizowaniu zawodów.

Współzawodnictwo krajowe i międzynarodowe jest związane z pokonywaniem coraz trudniejszych ścian i dróg wspinaczkowych przez zespoły wspinaczkowe, czy poszczególnych zawodników.

Era eksploracyjna, związana ze zdobywaniem ośmiotysięczników drogami klasycznymi jest już historią wspinaczki wysokogórskiej (alpinizmu).

W tej dziedzinie wspinaczki wysokogórskiej (alpinizmu) za działalność wyczynową uznawany jest himalaizm zimowy.

Większość wspinaczek na najwyższym światowym poziomie jest realizowana na szczytach do 6500 m.n.p.m.

Niektóre z nich w rejonach arktycznych, gdzie wysokości bezwzględne szczytów często nie przekraczają 2000m.n.p.m

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) dzieci i młodzieży

Ze względu na związane ze wspinaczką wysokogórską (alpinizmem) zagrożenia, dzieci nie są grupą docelową działań PZA.

Trzon wyczynowej kadry stanowią osoby w przedziale 18 – 28 roku życia.

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) powszechna

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) nie jest w warunkach polskich sportem kierowanym do szerokich rzesz społecznych.

Jedynie wspinaczka skałkowa, realizowana w łatwo dostępnych terenach skalnych Jury Krakowsko-Częstochowskiej może być propagowana jako forma rekreacji ruchowej.

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) akademicka

Wśród klubów zrzeszonych w PZA znajduje się ponad 10 klubów akademickich.

W niektórych większych ośrodkach miejskich działają równolegle kluby wysokogórskie i wysokogórskie kluby akademickie. Ponieważ zakres działań jednych i drugich przeważnie jest tożsamy, trudno mówić o wspinaczce wysokogórskiej (alpinizmie) środowisk akademickich.

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) w wojsku i policji

Za wyjątkiem szkoleń jednostek specjalnych wojska i policji wspinaczka wysokogórska (alpinizm) w ramach działalności tych instytucji na terenie RP w tradycyjnych formach nie występuje.

Specjalistyczne szkolenia tych jednostek są przeważnie związane z wykorzystaniem technik linowych w terenach miejskich czy przemysłowych, desantach itp.

Typowe szkolenie czy działalność wspinaczki wysokogórskiej (alpinistycznej), mająca na celu przebycie drogi wspinaczkowej, ściany czy zdobycie szczytu nie są przeważnie realizowane.

Szkolenia opisane powyżej nie wchodzą w zakres działalności statutowej PZA.

Wspinaczka osób niepełnosprawnych

Od blisko dwudziestu lat osoby zrzeszone w Polskim Związku Alpinizmu zajmują się rehabilitacją osób niepełnosprawnych poprzez wspinanie, a kilka ośrodków organizuje zawody wspinaczkowe osób niepełnosprawnych. W celu usystematyzowania zagadnienia, PZA zamierza wykształcić własną kadrę instruktorską. W tym celu konieczne jest wpisanie instruktora dyscypliny sportu wspinaczka osób niepełnosprawnych do załącznika „Rozporządzenia o kadrach”. W roku 2008 PZA przygotuje własny program szkolenia instruktorów w tej dziedzinie, a w kolejnych latach cyklicznie będzie przeprowadzał kursy instruktorskie. Kolejnym etapem będzie przygotowanie programu zajęć z osobami niepełnosprawnymi, zarówno na poziomie sportowym jak i rekreacyjno-rehabilitacyjnym. Drugim kierunkiem działania będzie wzięcie pod opiekę osób i organizacji, które dotychczas przygotowywały zawody wspinaczkowe osób niepełnosprawnych. Konieczne będzie przygotowanie regulaminu takich zawodów, a w przyszłości cyklu zawodów.

Wspinaczka osób niepełnosprawnych zdobywa sobie nowych zwolenników. Sama działalność odbywa się na sztucznych ściankach oraz w skałkach, gdzie nie ma zagrożeń obiektywnych, jednak konieczna jest doskonale przygotowana kadra szkoleniowa. Z tego względu będzie to jeden z ważnych kierunków rozwoju PZA.

II. Organizacja szkolenia

Działalność szkoleniowa

Nasz system szkolenia został wypracowany przez wiele pokoleń doskonałych instruktorów i alpinistów, i należy do jednego z najlepszych. Dotyczy to, zarówno szkolenia na poziomie podstawowym, jak i instruktorskim. W ramach szkoleń klubowych oraz szkolenia centralnego opartego o działalność Centralnego Ośrodka Szkolenia Polskiego Związku Alpinizmu „Betlejemka” na Hali Gąsienicowej w Tatrach, co roku ponad 100 nowych zawodników otrzymuje licencje, czyli kartę taternika jaskiniowego, co oznacza, że może w pełni włączać się do działań sportowo-eksploracyjnych.

Cykl szkolenia podstawowego jest trzystopniowy, pierwszy etap realizowany jest w czasie kursów klubowych, w trakcie których odbywają się zajęcia praktyczne oraz omawiane są tematy związane nie tylko z zagadnieniami technicznymi, ale także podstawową wiedzą

wspinaczkową. Drugi etap realizowany jest w COS PZA. W jego trakcie przeprowadzane są wykłady teoretyczne (między innymi z teorii asekuracji, operacji linowych, autoratownictwa w wypadkach związanych z odpadnięciem, udzielania pierwszej pomocy z uwzględnieniem specyficznych sytuacji wypadków górskich, udział w akcjach ratunkowych, taktyka, topografii i orientacji w terenie górskim, etyka, przepisów dotyczących poruszania się po Parkach Narodowych, z historii alpinizmu) oraz zajęcia praktyczne, które obejmują wiele zagadnień techniczno-sportowych. Dzięki tak rozbudowanemu programowi, szkolenia dbamy nie tylko o rozwój sportowy, ale również intelektualny szkolonej młodzieży.

Trzeci etap szkolenia to fakultatywny kurs taternictwa zimowego, który również realizowany jest w COS PZA „Betlejemka”. Program tego kursu ma na celu zaznajomienie kursantów ze specyfiką wspinaczki zimowej i zagrożeniami, jakie występują we wspinaczce zimowej. Zajęcia obejmują ćwiczenia w poruszaniu się w warunkach śnieżno – lodowych, posługiwaniu się zimowym sprzętem wspinaczkowym, budowanie jamy śnieżnej, biwak w górach, zapobieganie i pierwsza pomoc w wypadkach odmrożeń i wychłodzenia. Szczególny nacisk kładziony jest na teoretyczne i praktyczne zaznajomienie się z profilaktyką przeciwlawinową (charakterystyka i podział lawin, związane z nimi zagrożenia, miejsca i warunki występowania lawin, zachowanie w terenie lawiniastym, przeszukiwanie lawiniska, poszukiwanie zasypanych przy użyciu przyrządów elektronicznych, sondowanie, wykonywanie przekrojów i prób śniegu w terenie).

W ramach doskonalenia kadry, w kursach fakultatywnych corocznie uczestniczy około 50 osób. Widać rosnące zainteresowanie szkoleniami, zarówno na poziomie podstawowym, jak i doszkalaniem zawodników.

Priorytetowymi zadaniami na najbliższe lata będzie:

1. prowadzenie cyklicznych kursów instruktorów wspinaczki wysokogórskiej – obecnie rozpoczął się pierwszy tego typu kurs, na który zgłosiło się 38 osób (dotychczas kadra PZA posiadała uprawnienia branżowe),
2. prowadzenie wszechstronnych szkoleń fakultatywnych dla zawodników biorących udział w wyprawach, tak aby poziom ich przygotowania do eksploracji był jak najwyższy, a działanie na miejscu jak najbezpieczniejsze,
3. podnoszenie kwalifikacji kadry instruktorskiej poprzez poszerzenie zakresu wiedzy dotyczącej fizjologii wysiłku, metod treningu we współpracy z uczelniami sportowymi,
4. utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi ośrodkami szkoleniowymi we wspinaczce wysokogórskiej.

Współpraca w zakresie szkolenia z innymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi

Od wielu lat instruktorzy Polskiego Związku Alpinizmu uczestniczą w stażach szkoleniowych w ośrodkach we Francji (Ecole Nationale de Ski et d'Alpinisme), Walii (Plaz y Brenin) oraz w Szkocji (Glenmore Lodge). Pozwala to podnosić umiejętności szkoleniowe naszej kadry i chcemy koniecznie kontynuować tę formę doszkalania w najbliższych latach. Ponadto planowany jest powrót do wymiany międzynarodowej instruktorów na szczeblu ministerialnym.

Zaplecze szkoleniowo-treningowe, marketing

Bazą szkoleniową we wspinaczce wysokogórskiej jest Centralny Ośrodek Szkolenia Polskiego Związku Alpinizmu „Betlejemka. Nasz trening polega przede wszystkim na pokonywaniu jaskiń. W czasie akcji podnosimy nie tylko siłę i wytrzymałość, ale przede wszystkim doskonalimy technikę. Nie da się tak specyficznego treningu prowadzić w warunkach „laboratoryjnych”. Oczywiście niektóre formy treningu mogą być prowadzone w

warunkach miejskich (praca nad wytrzymałością, nad siłą, podstawowy trening techniczny na linach czy też trening wspinaczkowy na sztucznych ścianach), jednakże do utrzymania właściwej formy konieczne są częste pobyty w górach. Na terenie Tatr Polskich, poza COS PZA „Betlejemka”, działalność sportowa oparta jest w okresie letnim o noclegi na tzw. taboriskach: na Polanie Szałasiska – w pobliżu Morskiego Oka oraz na Polanie Rąbaniska w pobliżu Hali Gąsienicowej. Ponadto wspinacze wysokogórscy korzystają z tatrzańskich schronisk PTTK. Podnoszenie swoich kwalifikacji i poziomu sportowego jest obecnie bardzo utrudnione, gdyż nie ma wśród nas osób zajmujących się sportem profesjonalnie i żyjących ze sportu. PZA nie jest w stanie dofinansowywać działalności treningowej zawodników, nie mają też takiej możliwości kluby wysokogórskie utrzymujące się głównie ze składek członkowskich. Pomimo podejmowanych na poziomie centralnym i regionalnym licznych prób, nie możemy również liczyć na sponsorów, gdyż wspinaczka wysokogórska jest spektakularną, ale kompletnie nie widowiskową dyscypliną sportu. Nieliczne kluby otrzymują wsparcie od władz samorządowych, dotyczy to szczególnie klubów z mniejszych miast, gdzie wszelkie formy działalności społecznej są bardziej doceniane. Optymalne byłoby zapewnienie zawodnikom możliwości regularnego treningu, z wykorzystaniem dostępnych współcześnie metod oceny postępów treningu. Do tego konieczna byłaby ścisła współpraca ze specjalistycznymi ośrodkami treningowo-badawczymi, oraz znacznie większe możliwości finansowe. PZA wspiera kluby w ich staraniach o pozyskiwanie sponsorów udokumentowując osiągnięcia sportowo-eksploracyjne zawodników oraz podkreślając korzystny wpływ tej dyscypliny sportu na rozwój psychospołeczny młodego człowieka.

III. Zakres uprawianej dyscypliny

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) na arenie międzynarodowej

Wyprawy i wyjazdy sportowe wpisane do kalendarza KWW PZA mają na celu osiągnięcie celów sportowych, nawiązujących swoją klasą do poziomu alpinizmu światowego.

Sukcesy lat 80-tych i 90-tych w Himalajach i innych górach wysokich umocniły obraz polskiego alpinizmu (wspinaczki wysokogórskiej) na arenie międzynarodowej.

Dokonania młodych, polskich zespołów w górach średnich i wysokich, w ostatniej dekadzie nawiązują do poziomu światowej czołówki.

Ze względu na niewielkie środki finansowe, będące w dyspozycji KWW PZA dobór celów strategicznych dla organizowanych wypraw i wyjazdów jest również uzależniony od potencjalnych kosztów, związanych z realizacją projektów.

Rejony arktyczne, będące w ostatnich latach celem wielu wypraw organizowanych w krajach zachodnich są stosunkowo rzadko odwiedzane przez polskie wyprawy.

Rejony górskie, do których organizacja wypraw jest związana z relatywnie mniejszymi kosztami, są odwiedzane przez polskie zespoły wielokrotnie każdego roku.

Strategicznymi celami jest dla KWW PZA organizacja wypraw w rejony górskie świata o niewielkim stopniu wyeksplorowania pod względem wspinaczkowym.

Wspinaczka wysokogórska (alpinizm) krajowy

Taternictwo czy wspinaczka w rejonach skalnych RP jest ciągle ważnym elementem rozwoju alpinizmu wyczynowego. Młodzież po zakończeniu kursów szkoleniowych, doskonalili swój poziom wspinaczkowy w Tatrach, które są łatwo dostępne, a koszty związane z prowadzeniem działalności wspinaczkowej w tym rejonie nie stanowią bariery.

KWW PZA wspiera działalność wspinaczkową młodzieży w Tatrach za pośrednictwem Akcji Junior, czy obozów unifikacyjnych.

VI. Kadra szkoleniowa

Osiągnięcie założonych celów strategicznych wymaga odpowiednio licznej, dobrze wykształconej i stale doskonalącej swą wiedzę i umiejętności kadry specjalistów.

Polska ma dostatecznie rozbudowaną sieć państwowych szkół akademickich (akademie wychowania fizycznego), kształcących na dobrym poziomie. Nadal będą one stanowiły zasadniczą bazę kształcenia, płynnie dostosowując swoje struktury i programy do rozwoju wiedzy i wymogów zmieniającej się rzeczywistości. Spełnione tu będą następujące warunki:

- 1) dostosowanie do standardów edukacyjnych Unii Europejskiej;
- 2) stopniowe otwieranie oferty kształcenia dwuzawodowego;
- 3) wprowadzenie kierunku kształcenia - sport;
- 4) rozszerzenie możliwości równoległego zdobywania dodatkowych uprawnień (instruktor, trener, menedżer, itp.);
- 5) upowszechnienie studiów podyplomowych (także dla absolwentów innych kierunków studiów);
- 6) kształtowanie nawyku ustawicznego kształcenia.

Istotnym elementem oferty kształcenia powinno być wykorzystanie doświadczeń w szkoleniu instruktorskim specjalistycznym, takim jakie prowadził Polski Związek Alpinizmu. Stosownie do wymogów ustawowych, za zgodą właściwego ministra, będzie też kształcić (także w formie kursów) specjalistów w różnych specjalnościach sportowych, w których nie jest wymagane wyższe wykształcenie (np. instruktorzy). Szkolenie specjalistów prowadzić będą również uprawnione stowarzyszenia i inne organizacje.

Wykonywanie zawodu instruktora danej dziedziny sportu i trenera będzie związane z ustawowymi wymogami podnoszenia kwalifikacji - a w przypadku trenerów - także z posiadaniem odnawialnej licencji.

Dla kształcenia i doskonalenia zawodowego trenerów o najwyższych kwalifikacjach powinna zostać powołana akademia trenerska, prowadząca proces dydaktyczny w formie studiów podyplomowych.

Realizacja celów strategicznych wiąże się z wykształceniem w latach 2003-2012, w skali Polski to ok. 60 tys. absolwentów - specjalistów w dziedzinie kultury fizycznej, a także stworzeniem sprzyjających warunków organizacyjnych i finansowych dla powrotu do zawodu specjalistów obecnie zatrudnionych poza sportem.

Na Polski Związek Alpinizmu ilość nowych kadr powinna zostać zamknięta ilością ok. 500 nowych instruktorów i trenerów.

Liczba kadr szkoleniowych Polskiego Związku Alpinizmu jest ściśle powiązana z dynamiką rozwoju sportu, ogólnie postrzeganego jako „outdoorowy”.

Realizacja przedsięwzięć celu 4 będzie wspomagana będzie systemem pomocy dydaktycznych (np. kasety, video, oprogramowanie komputerowe, itp.) oraz specjalistycznych, dostępnych wydawnictw i periodyków. Centralne miejsce znajdą tu metodyczne wydawnictwa tzw. „Biblioteka Trenera” (ok. 30 tytułów rocznie).

Zadania planowane		Realizacja
Opracowanie programu kształcenia zawodowego	2005-2006	Polski Związek Alpinizmu akademie wychowania fizycznego
Opracowanie projektu funkcjonowania akademii trenerskiej	2005	Ministerstwo Sportu
Opracowanie systemu funkcjonowania licencji trenerskich (permanentne doksztalcanie)	2005-2006	Ministerstwo Sportu, Polski Związek Alpinizmu

Źródła finansowania: środki publiczne (dotacja z budżetu państwa), środki prywatne (częściowa odpłatność uczestników).

V. Wydawnictwa szkoleniowe, popularyzatorskie

- a) „Taternik”, kwartalnik będący również prezentacją zagadnień pozostałych dyscyplin alpinizmu;
- b) materiały szkoleniowe dla instruktorów w formie płyt CD i drukowanej;
- c) działalność popularyzatorska realizowana jest w klubach (prezentacje, pokazy, relacje z wypraw wysokogórskich);
- d) udział w przeglądach (festiwalach) filmów górskich w: Zakopanem, Krakowie, Łądku-Zdroju, Warszawie oraz na świecie;
- e) strona www.

B. Wspinaczka sportowa

Wprowadzenie

Wspinaczka sportowa należy, obok narciarstwa wysokogórskiego, do najmłodszych dyscyplin w obrębie alpinizmu. Jako samodzielna dyscyplina wspinaczka sportowa wykształciła się w wyniku poszukiwań nowych form współzawodnictwa sportowego we wspinaczce wysokogórskiej, co miało miejsce poczynając od lat 50-tych w Rosji i lat 80-tych w Europie Zachodniej. W ciągu kilku lat wspinaczka sportowa zaczęła być reprezentowana w większości narodowych stowarzyszeń zrzeszonych w Międzynarodowej Federacji Związków Alpinistycznych (UIAA). Od początku 2007 roku wspinaczka sportowa jest reprezentowana przez nową federację: International Federation of Sport Climbing (IFSC), powstałą poprzez wydzielenie się z UIAA. IFSC zostało powołane przez 48 związków narodowych (w tym Polski). Celem wydzielenia się federacji było spełnienie wymogów MKOL na drodze wprowadzenia dyscyplin wspinaczkowych do programu Igrzysk Olimpijskich. Obecnie IFSC zrzesza 72 związki narodowe na pięciu kontynentach, których reprezentanci uczestniczą w międzynarodowym współzawodnictwie we wspinaczce sportowej. W 2005 roku wspinaczka sportowa była po raz pierwszy dyscypliną pokazową w ramach World Games w Duisburgu. W ramach zapoczątkowanego przez UIAA, a obecnie prowadzonego przez IFSC projektu włączenia dyscypliny do programu igrzysk olimpijskich, wspinaczka sportowa ponownie zagości na World Games 2009 w Kaohsiung. W grudniu 2007 roku International Olympic Committee zdecydowała o zaproszeniu wspinania sportowego do ruchu olimpijskiego i nadała jej status „rozpoznawczy”. Dzięki tej decyzji IFSC otrzymało oficjalne członkostwo w IOC, co więcej, IFSC otrzymało również członkostwo w ARIFS (The Association of the IOC Recognised International Sports Federations). Konkurencją wspinania sportowego, mającą największe szanse zaistnienia na Olimpiadzie, jest wspinanie na czas. W 2007 roku IFSC zaprezentowało „Speed Project” – specjalnie zaprojektowaną ścianę wspinaczkową służącą do ustanawiania i bicia rekordu świata we wspinaniu na czas. Ściany posiadające homologację IFSC obecnie są jedynymi oficjalnymi obiektami wspinaczkowymi, na których można przeprowadzać Międzynarodowe Mistrzostwa IFSC w tej konkurencji (mistrzostwa kontynentalne i mistrzostwa świata). Pierwszymi, oficjalnie rozegranymi zawodami na w/w obiekcie, były Mistrzostwa Świata 2007 w Hiszpańskim Aviles, gdzie dużym sukcesem okazał się start Polki Edyty Ropek, która zdobyła srebrny medal.

W Polskim Związku Alpinizmu działania związane ze wspinaczką sportową koordynuje Komisja Wspinaczki Sportowej PZA. Komisja dysponuje dotacją Ministerstwa Sportu i Turystyki (ok. 300 tys. zł rocznie), wspierając przede wszystkim sport kwalifikowany oraz sport dzieci i młodzieży.

I. Obszary sportu

Głównym polem działalności PZA jest obecnie koordynacja działań w zakresie sportu kwalifikowanego. PZA wspiera udział reprezentacji Polski w zawodach międzynarodowych, szkolenie kadry narodowej i organizację krajowego współzawodnictwa sportowego. Działalność PZA w innych obszarach sportu jest uwarunkowana pozyskaniem dodatkowych środków na takie działania i w ubiegłych latach ulegała dość dużym zmianom, obejmując zazwyczaj sport dzieci i młodzieży, sport akademicki i sport szkolny.

W ramach sportu kwalifikowanego PZA powinien – w kontekście planowanego włączenia wspinaczki sportowej do programu IO – doprowadzić do zapewnienia środków na szkolenie kadry i udział we współzawodnictwie międzynarodowym na poziomie zbliżonym do innych krajów europejskich, tzn. umożliwiającym starty kilkusobowej reprezentacji – obok imprez mistrzowskich – we wszystkich imprezach rangi Pucharu Świata i Pucharu Europy Juniorów. Realne wydaje się też zapewnienie środków na prowadzenie szkolenia zawodników na poziomie krajowym, w formie zgrupowań dla reprezentacji. W roku 2005 po raz pierwszy odbyły się zorganizowane zgrupowania kadry narodowej, a od 2006 roku cykl szkolenia kadry w formie zgrupowań, jest elementem przygotowań zawodników do uczestnictwa w międzynarodowych imprezach mistrzowskich. W 2007 roku zorganizowanych zostało siedem zgrupowań kadry narodowej; przygotowania zawodników zaowocowały medalami w zawodach międzynarodowych. W zakresie organizacji współzawodnictwa na poziomie krajowym, stosowane przez PZA rozwiązania regulaminowe nie odbiegają od światowych, a liczba i rodzaj organizowanych przez PZA imprez, jest wynikiem kilkunastoletnich doświadczeń i w powszechnym odbiorze środowiska nie wymaga większych zmian. Ewentualne modyfikacje systemu współzawodnictwa krajowego mogą być związane ze sposobem finansowania imprez kalendarza PZA. Doświadczenia kilku ostatnich lat wskazują na powszechną praktykę wspierania organizacji zawodów przez samorządy i sponsorów – obecnie w większości przypadków udział finansowy PZA w imprezach kalendarza zawodów waha się od 10 do 40 procent. Docelowym rozwiązaniem może być praktyka stosowana przez IFSC dotycząca zawodów międzynarodowych, gdzie międzynarodowa federacja pokrywa tylko koszty własnej obsługi zawodów (dwóch sędziów i delegata technicznego). Wypada dodać, że możliwość skutecznego nadzoru nad organizacją zawodów dają PZA przyjęte w 2005 r. przepisy dyscyplinarne.

W ramach sportu dzieci i młodzieży najważniejszym zadaniem PZA w kolejnych latach jest wprowadzenie wspinaczki sportowej do Systemu Współzawodnictwa Sportowego Dzieci i Młodzieży. W 2005 roku wspinaczka sportowa była w SWSDiM dyscypliną pokazową. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia, kluczowym zagadnieniem związanym z rozwojem dyscypliny w młodszych grupach wiekowych juniorów (junior, junior młodszy i młodzik) jest rozwój infrastruktury sportowej. Bezspornym faktem jest, że do popularyzacji dyscypliny w znacznym stopniu przyczyniły się powstające przy udziale PZA, sztuczne ściany wspinaczkowe, które umożliwiły rozwój wspinaczki sportowej w obszarze sportu szkolnego. Więcej uwag na temat rozwoju infrastruktury zawiera pkt. IV.

W 2007 roku, dzięki staraniom i zaangażowaniu klubów i sekcji wspinaczkowych województwa Lubelskiego powstał pierwszy Okręgowy Związek Wspinaczki Sportowej (w Lublinie), którego zadaniem jest pozyskiwanie środków finansowych (na szczeblu lokalnym) na rozwój wspinaczki sportowej, współpraca z władzami lokalnymi, utworzenie kadry wojewódzkiej. Opracowana została strategia rozwoju wspinaczki dla woj. lubelskiego na najbliższe lata. W 2007 roku w kalendarzu imprez PZA znalazło się pięć eliminacji Pucharu Polski UKS. A od 2008 roku w ramach KWS PZA działa zespół ds. UKSów i sportu powszechnego. Do zadań zespołu należą między innymi: organizacja Pucharów Polski i zgrupowań UKS.

Ze względu na ograniczone możliwości kadrowe i finansowe, PZA nie prowadzi intensywnych działań w zakresie sportu akademickiego, jednak w wielu projektach z tego zakresu członkowie PZA uczestniczą w charakterze ekspertów, np. jako sędziowie i instruktorzy. Rolą PZA w kolejnych latach powinno być wspieranie kształcenia kadr (instruktorów, trenerów, sędziów, kompozytorów dróg) w celu umożliwienia nieskrępowanego rozwoju dyscypliny w ośrodkach akademickich.

Chociaż PZA dotychczas formalnie nie uczestniczył w sporcie osób niepełnosprawnych, to warto odnotować fakt, że wspinaczka zaczyna być wprowadzana jako element terapii w programach rehabilitacji – znane są przypadki efektywnego wykorzystywania zajęć wspinaczkowych organizowanych dla dzieci z porażeniem mózgowym, zespołem Downa czy niewidomych. W związku z szybkim wzrostem popularności wspinaczki sportowej w ostatnich latach, należy się liczyć z rosnącym zapotrzebowaniem na programy rehabilitacji ruchowej oraz instruktorów wspinaczki przeszkolonych w tym zakresie.

Rozwój sportu niepełnosprawnych w dyscyplinie wspinaczka sportowa powinien nastąpić w miarę popularyzacji zastosowania elementów dyscypliny jako technik rehabilitacji.

II. Organizacja i szkolenia

Kadra narodowa we wspinaczce sportowej jest ustalana w oparciu o bieżący ranking zawodników w zawodach krajowych oraz klasy sportowe, przyznawane za wyniki uzyskane w zawodach krajowych i zagranicznych zawodach mistrzowskich. Szczegółowe zasady ustalania kadry określa rozdział 16 „Przepisów współzawodnictwa sportowego we wspinaczce sportowej PZA”. W skład kadry wchodzi średnio około 50 zawodników w kategoriach wiekowych wynikających z podziału stosowanego przez IFSC, tzn. juniorów młodszych (14-15 lat), juniorów (16-17 lat), młodzieżowców (18-19 lat) i seniorów.

Ponieważ stosowane rozwiązania dobrze się sprawdzają i są zgodne z przepisami międzynarodowymi, sposób ustalania kadry i podział na grupy wiekowe w najbliższych latach najprawdopodobniej nie ulegną zmianie.

Szkolenie we wspinaczce sportowej odbywa się obecnie na dwóch poziomach: w klubach sportowych i na poziomie kadry narodowej. Jest to rozwiązanie na miarę środków, którymi dysponuje PZA – zawodnicy przygotowują się do startów we własnych klubach, a możliwości porównania wyników treningowych mają w czasie zawodów ogólnopolskich (3-5 imprez w roku w poszczególnych grupach wiekowych) oraz zgrupowań (2-3 imprezy w roku). Systematyczne zgrupowania kadry odbyły się po raz pierwszy w 2005 roku. Na 2008 r. planowane jest wydłużenie czasu zgrupowań, organizacja zgrupowań międzynarodowych i zagranicznych (w sumie 9 imprez). Priorytetem nadal pozostaje skoordynowanie ich z przygotowaniem do zawodów mistrzowskich. Szkolenie w kolejnych latach powinno opierać się na schemacie wypracowanym w latach poprzednich, a większe zmiany będą możliwe w chwili określenia przez IFSC zasad realizacji przygotowań do programu IO.

Ponieważ PZA nie posiada własnego ośrodka szkoleniowego we wspinaczce sportowej, szkolenie odbywa się na obiektach współpracujących z klubami zrzeszonymi w PZA. Jest to z pewnością rozwiązanie korzystne ekonomicznie, jednak z drugiej strony małe ośrodki z reguły nie posiadają szerszej infrastruktury, nie zapewniając – poza możliwością prowadzenia zajęć z zakresu wspinaczki – warunków do przeprowadzenia badań medycznych, odnowy biologicznej itd. Docelowym rozwiązaniem byłoby stworzenie w postaci COS zaplecza treningowego dla kadry narodowej we wspinaczce sportowej. Biorąc pod uwagę dotychczasowe sukcesy naszych reprezentantów w konkurencji wspinania na czas, konieczne jest zapewnienie im możliwości trenowania i przygotowania do zawodów międzynarodowych na ścianie posiadającej homologację IFSC w tej konkurencji. Chcąc jednak kompleksowo wspierać przygotowania zawodników we wszystkich trzech konkurencjach wspinania sportowego, taki ośrodek powinien spełniać potrzeby wszystkich zawodników. Jednym z rozważanych elementów, jest budowa przenośnej ściany

wspinaczkowej, spełniającej kryteria IFSC, która będzie wykorzystywana do przeprowadzenia cyklu zawodów pucharowych na poziomie krajowym, a także eliminacji zawodów międzynarodowych – tak jak to ma miejsce w większości krajów organizujących zawody międzynarodowe. Istnienie obu projektów powinno być ze sobą ściśle powiązane, a połączenie przenośnej ściany wspinaczkowej z Centralnym Ośrodkiem Szkolenia PZA we wspinaczkę sportową w czasie poza cyklem zawodów, stworzy możliwość wykorzystania obiektu w ramach realizacji zgrupowań zawodników. Inną z możliwości może być wykorzystanie obiektu przenośnego w ramach organizowanych zawodów pokazowych i promocyjnych, a także współzawodnictwa osób niepełnosprawnych na terenie całego kraju.

III. Zakres uprawianej dyscypliny

W międzynarodowym współzawodnictwie we wspinaczkę sportową bierze aktualnie udział ponad 70 krajów. W MŚ 2007 wzięło udział 500 zawodników z 46 krajów, a w Mistrzostwach Świata Juniorów – 250 zawodników z 37 krajów. W zawodach krajowych liczba licencjonowanych zawodników wynosi około 350; zawodnicy reprezentują około 30 klubów, z których większość stanowią kluby zrzeszone w PZA. Udział klubów we współzawodnictwie wiąże się bezpośrednio z dostępnością odpowiedniej bazy treningowej, stąd ponad połowa klubów zrzeszonych w PZA nie uczestniczy we współzawodnictwie, ponieważ po pierwsze nie ma gdzie prowadzić działalności szkoleniowej, a po drugie poziom sportowy na zawodach PZA jest na tyle wysoki, że zawodnicy nie trenujący 4-5 dni w tygodniu zajmują w zawodach ostatnie miejsca.

W ciągu kilku ostatnich lat zaczyna być widoczna duża różnica pomiędzy rosnącą liczbą zawodników trenujących tylko we własnych ośrodkach treningowych, a stosunkowo niezmienną liczbą zawodników biorących udział we współzawodnictwie na poziomie krajowym. Z tego względu od roku 2006 planowane jest większe zaangażowanie PZA w zawody o charakterze regionalnym, gdzie początkujący zawodnicy mogliby współrywalizować o najlepsze miejsca, zyskując motywację dla dalszego podnoszenia swojego poziomu w systemie współzawodnictwa organizowanym przez PZA.

IV. Inwestycje

Do niedawna PZA uczestniczył w rozwoju infrastruktury wspinaczkowej w Polsce w ramach programu budowy ścian wspinaczkowych dla uczniowskich klubów sportowych. W wyniku tych działań powstało kilkadziesiąt nowych obiektów i związanych z nimi UKS-ów, które nie tylko aktywnie uczestniczą we współzawodnictwie, ale też zaczynają w nim osiągać liczące się wyniki. W tym kontekście obecne zaniechanie uczestnictwa w budowie sztucznych ścian przez PZA i Ministerstwo stanowi krok wstecz, który nie jest bardzo odczuwalny tylko i wyłącznie dzięki powstającym w całej Polsce obiektom komercyjnym. Obraz istniejącej bazy szkoleniowej najlepiej oddaje załączona mapa (rys. 1), przedstawiająca liczbę licencjonowanych zawodników w poszczególnych województwach. Mapa doskonale odzwierciedla fakt, że najwięcej obiektów powstało jak dotąd na Śląsku i w Małopolsce. Pojedyncze ośrodki działają w woj. dolnośląskim, lubelskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i pomorskim, przy czym w czterech ostatnich spośród wymienionych działają tylko obiekty komercyjne. Rolą PZA w kolejnych latach, powinno być dążenie do rozwoju infrastruktury – szczególnie w najsłabiej reprezentowanych województwach, ponieważ doświadczenie wskazuje, że powstanie jednego obiektu z reguły stymuluje powstawanie kolejnych.

V. Wydawnictwa

PZA wspiera wydawnictwa metodyczne i szkoleniowe powstające przy współpracy z AWF w Katowicach, a poczynając od 2005 roku corocznie wydawane są też przepisy współzawodnictwa we wspinaczce sportowej. Ze względu na niewielkie doświadczenia szkoleniowe w porównaniu z najsilniejszymi ośrodkami w Europie planowane jest wspieranie – w miarę dostępnych środków – tłumaczeń podręczników zagranicznych oraz skryptów dla celów kursów i szkoleń stanowiących kompilację różnych materiałów zagranicznych, w tym dokumentów UIAA.

VI. Kadra szkoleniowa

Dla potrzeb organizacji współzawodnictwa PZA prowadzi szkolenia sędziów i konstruktorów dróg wspinaczkowych. Warunkiem prowadzenia szkolenia na wysokim poziomie jest utrzymywanie kontaktów międzynarodowych. PZA obecnie posiada dwóch sędziów międzynarodowych. W 2005 i 2007 roku dwie osoby ukończyły międzynarodowy kurs konstruktorów dróg. W następnych latach planowane jest kierowanie na międzynarodowe kursy kolejnych osób i równoległe szkolenie kadr na poziomie krajowym, w oparciu o programy wzorowane na szkoleniach międzynarodowych. Dotychczas szkolenie instruktorów wspinaczki sportowej prowadzone jest przez szkoły wyższe. Obecnie PZA przygotowuje program kursu instruktorów wspinaczki skalnej w celu przedłożenia go do Ministerstwa Sportu i Turystyki. Po zatwierdzeniu programu planowane jest cykliczne prowadzenie szkoleń tego rodzaju. W 2006 roku rozpoczął się pierwszy kurs trenerski, na którym wykładowcami byli między innymi zaproszeni doświadczeni trenerzy z zagranicy. Komisja Wspinaczki Sportowej planuje rozpoczęcie kolejnego kursu trenerskiego w roku 2008 oraz kolejnych co dwa, trzy lata. Celem jest wykształcenie szerokiej, doskonale przygotowanej kadry instruktorskiej i trenerskiej we wspinaczce sportowej, która ma realną szansę stać się dyscypliną olimpijską.

Doszkalanie przewidziane jest corocznie w odniesieniu do sędziów, konstruktorów dróg oraz trenerów w związku z planowanym na 2006 rok wprowadzeniem licencji trenerskich. Unifikacje dadzą PZA możliwość ujednoczenia wiedzy, oraz sposobu działalności i kształcenia. W czasie kilku kolejnych lat całokształt działań związanych ze szkoleniem i doszkalananiem przez związek, powinien być możliwy do przeprowadzenia na szczeblu centralnym – jest to możliwe dzięki stosunkowo nielicznej kadrze: w 2005 roku liczba sędziów i konstruktorów dróg wynosiła kilkanaście osób, a liczba trenerów – kilkadziesiąt osób.

VII. Zespoły Metodyczno-Szkoleniowe i Naukowo-Badawcze

PZA nie dysponuje własnymi zespołami metodyczno-szkoleniowymi i naukowo-badawczymi, a w zakresie prowadzonej działalności szkoleniowej posiłkuje się opracowaniami zagranicznymi oraz wynikami badań prowadzonych przez AWF w Katowicach i Krakowie.

VIII. Marketing

Od samego początku wspinaczki sportowej jako dyscypliny sportowej, ze względu na atrakcyjną formę zawodów wspinaczkowych udział środków samorządów i sponsorów w organizacji współzawodnictwa PZA jest znaczący. Dotyczy to jednak przede wszystkim poszczególnych imprez – zawodów we wspinaczce (udział PZA w budżecie imprez wynosi od kilku do 50 procent i jest niższy w przypadku dużych imprez z budżetem rządu

kilkudziesięciu tys. zł), natomiast w dużo mniejszym stopniu udziału we wspieraniu reprezentacji czy poszczególnych zawodników.

Zmianę obecnej sytuacji umożliwiają obowiązujące od marca 2005 roku precyzyjne przepisy, dotyczące powierzchni reklamowej na ubiorze zawodników. W 2006 roku wprowadzone zostało do wniosku licencyjnego zobowiązanie dotyczące wizerunku wynikające z ustawy o sporcie kwalifikowanym.

W 2007 roku PZA była organizatorem dużego cyklu zawodów wspinaczkowych w centralnych miejscach trzech miast (Tarnów, Wrocław, Warszawa). Pozyskanie i zaangażowanie sponsora strategicznego, pozwoliło na znaczącą promocję wspinaczki sportowej, a zainteresowanie publiczności i mediów było spore.

Podsumowując, podstawowym źródłem finansowania imprez kalendarza PZA pozostaną prawdopodobnie lokalni sponsorzy i samorządy, a PZA będzie – w miarę upływu czasu – finansować w coraz większym stopniu szkolenie oraz udział w imprezach zagranicznych, przy czym w przypadku startów reprezentacji istnieje szansa na pozyskanie dodatkowych środków własnych ze sponsoringu.

IX. Współpraca międzynarodowa

W poprzednich latach, poza udziałem w zawodach międzynarodowych, PZA jako związek praktycznie nie prowadził współpracy międzynarodowej we wspinaczce sportowej w żadnej formie. Miała i ma natomiast miejsce współpraca na poziomie lokalnym, tzn. organizowana przez kluby sportowe – najczęściej w formie uczestnictwa w zawodach zagranicznych, np. Pucharze Czech, Słowacji, Rosji czy Szwecji. Przykładem klubowych doświadczeń współpracy może być udział w 2005 r. grupy juniorów w zgrupowaniu kadry narodowej juniorów Szwecji albo wspólne obozy z juniorami z Federacji Rosyjskiej.

W zakresie nawiązania współpracy z władzami UIAA pierwszym znaczącym krokiem był udział w 2005 r. w kursie sędziów UIAA, który umożliwił nawiązanie pierwszych kontaktów. Udział przedstawicieli PZA w bieżących pracach IFSC jest jednak – mimo zaproszenia ze strony IFSC – w obecnej sytuacji finansowej związku mocno ograniczony. Obecnie Polska ma swoich reprezentantów w dwóch komisjach IFSC (Komisji imprez IFSC i Komisji przepisów IFSC). W 2006 roku po raz pierwszy w historii zorganizowane zostały zawody międzynarodowe Pucharu Europy Juniorów w Gdańsku. W kwietniu 2007 roku odbyła się pierwsza, historyczna eliminacja Pucharu Świata seniorów w konkurencji wspinania na czas. Miłym akcentem było zwycięstwo Polki Edyty Ropek. W lipcu 2007 roku rozegrana została eliminacja Mistrzostw Europy Juniorów w Warszawie, tu również młoda reprezentacja Polski zakończyła starty czterema medalami. Na roku 2009 planowana jest organizacja Pucharu Świata seniorów w konkurencjach wspinaczki na czas i prowadzenie, a także podjęte zostaną starania o przyznanie Polsce organizacji Pucharu Świata w konkurencji bouldering. Wraz z tworzeniem programu kursu trenerskiego, PZA nawiązała współpracę z trenerami Niemieckiego DAV (Deutscher Alpenverein e.V.). Współpraca ta zaowocowała organizacją pierwszego w historii kursu trenerskiego we wspinaczce sportowej, a dzięki gościom z Niemiec poziom merytoryczny kursu był wysoki. Kolejnym krokiem, wynikającym z nawiązania współpracy z DAV, jest podjęcie wspólnego projektu zorganizowania międzynarodowego zgrupowania kadry narodowej juniorów w konkurencji wspinania na czas w 2008 roku.

X. Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego

Zgodnie z uwagami przedstawionymi w pkt. VIII, kluby zrzeszone w PZA mają bogate doświadczenia współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie współfinansowania imprez kalendarza PZA oraz – dzięki organizowanym w ostatnich latach konkursom na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu – w zakresie prowadzenia szkolenia i upowszechniania kultury fizycznej. Kilka ośrodków w kraju posiada ponadto dobre doświadczenia w zakresie współfinansowania przez jednostki samorządowe projektów mających charakter inwestycji. Rolą PZA w kolejnych latach powinno być przede wszystkim koordynowanie i wspieranie działań podejmowanych na szczeblu lokalnym.

XI. Współpraca z mediami

PZA jako związek nie ma wypracowanej spójnej polityki medialnej dotyczącej wspinaczki sportowej. Dotychczasowy brak własnej polityki medialnej nie oznacza jednak nieobecności wspinaczki sportowej w mediach – większe imprezy są nagłaśniane przez lokalne ośrodki, a np. zawody rangi Pucharu Polski są z reguły objęte patronatem TV i czołowych gazet. W 2007 roku wszystkie imprezy rangi Pucharu i mistrzostw Polski, a także sukcesy naszych zawodników w zawodach międzynarodowych, były relacjonowane we wszystkich liczących się mediach elektronicznych, a także w takich stacjach telewizyjnych jak TVP, TVP3, N Sport. W 2007 roku WZD PZA powołał Komisję ds. mediów PZA, której jednym z wielu zadań, jest promowanie dziedziny Alpinizmu poprzez nawiązanie współpracy z mediami. W przyszłości KWS planuje powołanie zespołu ds. mediów. Celem jest usprawnienie przepływu informacji, a przede wszystkim zwiększenie zainteresowania ze strony mediów wspinaczką sportową, która jest bardzo widowiskową dyscypliną sportu.

Podsumowanie

Wspinaczka sportowa jest atrakcyjną – również medialnie – dyscypliną sportu, z której rozwojem można i należy wiązać duże nadzieje. W ostatnich czterech latach PZA opracował i uporządkował przepisy współzawodnictwa oraz doprowadził do usystematyzowania zakresu prowadzonej we wspinaczce sportowej działalności. W kolejnych latach rolą PZA powinno być przede wszystkim wspieranie prowadzonej przez kluby działalności na szczeblu lokalnym, następnie – w miarę popularyzacji wspinaczki sportowej sprawne zorganizowanie i wspieranie współzawodnictwa na poziomie wojewódzkim oraz podejmowanie niezbędnych działań na rzecz rozwoju dyscypliny na poziomie ogólnokrajowym.

PZA będzie wspierać projekt włączenia wspinaczki sportowej do dyscyplin systemu sportu dzieci i młodzieży oraz w większym niż dotychczas stopniu angażować się w doszkalanie, zarówno zawodników jak i trenerów. Sprawdzianem skuteczności całokształtu działań związku – szkoleniowych i marketingowych - będą wyniki osiągnięte w zawodach międzynarodowych oraz wyniki finansowe, związane z pozyskiwaniem własnych środków dla prowadzonej działalności. Duży wpływ na rozwój sportu wspinaczkowego ma także wzrastające zainteresowanie mediów wcześniej niezwiązanych ze wspinaniem. Obserwuje się zjawisko powstawania mody na wspinaczkę, co widać po bardzo dużej ilości wspinających się osób na sztucznych obiektach, ale też i w skałach. Z uwagi na kilkunastoletnie tradycje wspinania sportowego, na sukcesy naszych zawodników, stawiające Polskę w ścisłej światowej czołówce tej dyscypliny, a także realne szanse włączenia wspinania sportowego do dyscyplin olimpijskich, konieczne zwiększenie wsparcia dla rozwoju tej dyscypliny na szczeblu ogólnokrajowym, zwłaszcza projektów trudnych do zrealizowania na niższych szczeblach.

C. Taternictwo jaskiniowe

Wprowadzenie

Taternictwo jaskiniowe jest łącznie ze wspinaczką wysokogórską historyczną dyscypliną w obrębie alpinizmu. Trudno jednak mówić o prosto rozumianym współzawodnictwie. Dokonań w taternictwie jaskiniowym nie mierzy się stoperem, nie ocenia się szybkości pokonywania odcinków linowych czy zacisków. W tej dyscyplinie liczą się głównie osiągnięcia eksploracyjne, związane z zespołowym działaniem prowadzonym przez długie lata.

Działalność sportowa

Polacy należą do światowej czołówki w taternictwie jaskiniowym. Nasza pozycja na świecie jest wynikiem prowadzenia konsekwentnej eksploracji masywów górskich i systemów jaskiniowych, dzięki czemu przez kilka lat byliśmy odkrywcami najgłębszej jaskini na świecie (Lamprechtsofen 1998r.). Prowadziliśmy również udane eksploracje w kilku innych alpejskich rejonach krasowych. Uwieńczone one były tak poważnymi sukcesami jak eksploracja jaskini Feichtnerschachthohle – 1149m, Jubilaumschacht (1173), Hochschartenhöhle (-1033), Meanderhohle (-1029). Za te wyniki nasi zawodnicy wielokrotnie otrzymali nagrodę Ministra KFiS "Za wybitne osiągnięcia sportowe".

W ostatnich latach ukształtowała się światowa czołówka w alpinizmie jaskiniowym, obejmująca przede wszystkim takie kraje jak Francja, Włochy, Hiszpania, Polska. Czołówka ta specjalizuje się w eksploracji jaskiń typu alpejskiego, uznawanych za najtrudniejsze. Do grupy tej zaczynają dołączać inne kraje (Rosja, Niemcy, Szwajcaria). Czołówka krajów prowadzących eksplorację w krasie egzotycznym i tropikalnym to dodatkowo Wielka Brytania, USA i Belgia. Coraz aktywniejsze stają się federacje takich krajów jak: Słowenia, Chorwacja, Holandia i Meksyk. W tej dziedzinie widać słabnącą pozycję naszego ruchu ze względu na brak odpowiedniego wsparcia logistycznego i finansowego ze strony polskich instytucji, na których pomoc moglibyśmy liczyć, tak jak ma to miejsce w bardzo dużym wymiarze w przypadku np. Francji.

Corocznie w zagranicznych zgrupowaniach wyczynowo-eksploracyjnych uczestniczy ponad 200 zawodników, z większości klubów taternictwa jaskiniowego zrzeszonych w PZA. Działalność eksploracyjna należy zarówno do najciekawszych, ale zarazem najbardziej niebezpiecznych form działalności jaskiniowej. Poruszanie się w nowo odkrytych partiach jaskini wymaga doświadczenia związanego z przewidywaniem zagrożeń związanych z kruszyzną, gwałtownymi przyborami wody, ruchomością zawałisk. Błąd popełniony w trakcie działalności jaskiniowej i związany z nim wypadek, nawet niegroźny, związany jest z prowadzeniem akcji ratunkowej trwającej często wiele dni, z zaangażowaniem dziesiątek osób. Te trudności i niebezpieczeństwa widoczne są szczególnie wyraźne w terenie odległym od cywilizacji, gdzie dotarcie osób spoza wyprawy, niosących jakąkolwiek pomoc może trwać ponad tydzień. Dlatego w środowisku speleologicznym na świecie liczą się nie tylko głębokie czy też długie jaskinie, ale także eksploracja jaskiń położonych w terenie trudno dostępnym. Nasze wyprawy do chilijskiej Patagonii na wyspę Madre de Dios i Diegi de Almagro, na Spitzbergen, na Papuę Nową Gwineę są jednymi z nielicznych, organizowanych w tak egzotyczne tereny krasowe. Słyniemy również z ciekawych projektów sportowych: wspinaczkowe pokonywanie jaskiń (projekt z lat 90-tych obejmujący wspinaczki w najgłębszych jaskiniach Polski i świata: Wielka Śnieżna, Śnieżna Studnia, Systema Cheve w Meksyku czy ówczesnie najgłębsza jaskinia świata Resaue Jean Bernard), sportowe przejścia najgłębszych studni świata (projekt realizowany obecnie w studniach Hades (-445 m Austria), Provatina (-407 m Gracja), Sotano del Barro (-410m Meksyk), Vrtiglavica (-643m Słowenia), Patkov gust (-553m Chorwacja), Studnia Biełego Deszczu (-424 m Chiny).

Rozwój taternictwa jaskiniowego związany jest z koniecznością prowadzenia eksploracji, czyli badaniem i odkrywaniem jaskiń w górach, które jeszcze eksplorowane pod tym kątem nie były. Wiąże się to z koniecznością organizowania wypraw w kras egzotyczny, wypraw trudnych logistycznie, niebezpiecznych ze względu na teren działania i oddalenie od cywilizacji oraz bardzo drogich.

W najbliższych latach (do roku 2015) chcielibyśmy skoncentrować się na:

- 1 organizowaniu wyjazdów rekonesansowych i wypraw w ciekawe eksploracyjnie rejony, szczególnie te słabo wyeksplorowane, w których rozpoczynające działalność ekipy przyjmują po kilku latach działalności pozycje dominującą (Kaukaz, Chiny, Meksyk, Ameryka Południowa, Papua Nowa Gwinea, itd). Prowadzenie eksploracji krasu egzotycznego jest przez światowe organizacje speleologiczne uznawane za jedno z najciekawszych przedsięwzięć, dlatego zaznaczenie tam naszej polskiej obecności jest niezwykle istotne;
- 2 konsekwentnej działalności w masywach eksplorowanych dotychczas (Austria, Hiszpania). Największe znaczenie dla naszej działalności eksploracyjnej ma Austria, gdzie polski alpinizm jaskiniowy odniósł swoje największe sukcesy, a w wyniku konsekwentnie prowadzonej eksploracji zajęliśmy zdecydowanie najważniejszą pozycje spośród wszystkich ekip zagranicznych;
- 3 podjęcie eksploracji w krajach Bliskiego i Dalekiego Wschodu (Turcja, Iran, Indie), o ile pozwoli na to panująca w nich sytuacja polityczna, gdyż są to jedne z najbardziej interesujących i słabo poznanych rejonów krasowych świata;
- 4 nawiązanie kontaktu ze speleologami wywodzącymi się z dawnych republik radzieckich, gdyż brak tam federacji, a którymi moglibyśmy nawiązać partnerską współpracę;
- 5 współpraca z federacjami speleologicznymi innych krajów organizującymi wyprawy w kras egzotyczny (Włosi, Francuzi, Amerykanie, Hiszpanie, Rosjanie).

Współpraca międzynarodowa

W zakresie współpracy międzynarodowej najbliższe relacje zostały nawiązane ponad 40 lat temu i są do dziś kontynuowane z Francuską Federacją Speleologiczną. Spośród innych krajów od lat utrzymujemy bliskie kontakty z federacjami z Austrii i Hiszpanii. Począwszy od grudnia 2007 również z federacją niemiecką. Spośród innych krajów europejskich ważne są dla nas relacje z federacjami takich krajów jak: Słowenia, Włochy, Chorwacja i Czarnogóra. Zapoczątkowana została współpraca z federacją norweską. Po kilkunastu latach przerwy odbudowywane są kontakty z federacją rosyjską. Spośród krajów pozaeuropejskich utrzymujemy bliskie kontakty ze środowiskiem alpinistów jaskiniowych USA i Meksyku. Bardzo ważnym elementem jest powstanie Europejskiej Federacji Speleologicznej, do której przystąpiliśmy w roku 2007. Ma ona na celu pełniejszą integrację federacji speleologicznych krajów członkowskich Unii Europejskiej. Przyjacielskie kontakty utrzymujemy również z Czechami, których federacja speleologiczna zwróciła się do nas z prośbą o pomoc przy organizacji XVI Międzynarodowego Kongresu Speleologicznego w roku 2013.

Działalność szkoleniowa

Nasz system szkolenia w światowym środowisku speleologicznym należy do jednego z najlepszych. Dotyczy to zarówno szkolenia na poziomie podstawowym, jak i instruktorskim. W ramach szkoleń klubowych prowadzonych zgodnie z programem szkolenia PZA, co roku ponad 100 nowych zawodników otrzymuje licencje czyli kartę taternika jaskiniowego, co oznacza, że może w pełni włączać się do działań sportowo-eksploracyjnych. Cykl szkolenia podstawowego trwa co najmniej rok i oprócz wielu godzin praktycznych, obejmuje kilkadziesiąt godzin wykładów dotyczących nie tylko zagadnień techniczno-sportowych (techniki w taternictwie jaskiniowym, trening, fizjologia wysiłku, pierwsza pomoc i postępowanie powypadkowe w górach), ale również liczne zagadnienie z wiedzy ogólnogórskiej (topografia, terenoznawstwo, geologia z uwzględnieniem zjawisk krasowych, historia alpinizmu i speleologii), dzięki czemu dbamy nie tylko o rozwój sportowy, ale również intelektualny szkolonej młodzieży. W ramach doskonalenia kadry w kursach fakultatywnych (autoratownictwo, ratownictwo, kartowanie, nurkowanie jaskiniowe) corocznie uczestniczy ponad 100 osób. Widać rosnące zainteresowanie szkoleniami, zarówno

na poziomie podstawowym, jak i doszkalaniami zawodników. Dzięki wysokiemu poziomowi wykształcenia nasza kadra instruktorska prowadzi szkolenia w wielu krajach, przede wszystkim na obu kontynentach amerykańskich. Od kilku lat prowadzimy szkolenia dla speleologów amerykańskich i meksykańskich. Na przełomie lat 80 i 90-tych zaprezentowaliśmy współczesne techniki jaskiniowe speleologom radzieckim, co w ostatnich latach zaowocowało burzliwą eksploracją jaskiń Kaukazu, w tym wyeksplorowaniem pierwszej jaskini o głębokości przekraczającej 2000m. Nasza kadra instruktorska od wielu lat prowadzi szkolenia dla grup ratownictwa wysokościowego Państwowej Straży Pożarnej. Dzięki temu do ratownictwa wprowadzone zostały nowoczesne techniki linowe umożliwiające transport noszy z poszkodowanym w terenie ekstremalnie trudnym.

Priorytetowymi zadaniami na najbliższe lata będzie:

5. prowadzenie wszechstronnych szkoleń fakultatywnych dla zawodników biorących udział w wyprawach, tak aby poziom ich przygotowania do eksploracji był jak najwyższy, a działanie na miejscu jak najbezpieczniejsze.
6. współpraca w zakresie ratownictwa jaskiniowego z Francuską Federacją Speleologiczną oraz w kraju z instytucjami zajmującymi się ratownictwem wysokościowym, w ramach Zintegrowanego Systemu Ratowniczego, czyli z Państwową Strażą Pożarną, Górskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, Tatrzańskim Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym. Podpisanie porozumień w zakresie współpracy w ramach ZSRG z PSP i TOPR, oraz rozwijanie tej współpracy podczas wspólnych szkoleń i manewrów.
7. podnoszenie kwalifikacji kadry instruktorskiej poprzez poszerzenie zakresu wiedzy dotyczącej fizjologii wysiłku, metod treningu we współpracy z uczelniami sportowymi.

Współpraca w zakresie szkolenia z innymi organizacjami krajowymi i zagranicznymi

Wielokrotnie uczestniczyliśmy w manewrach ratownictwa wysokościowego organizowanych w ramach Zintegrowanego Systemu Ratowniczego, współpracując z PSP, GOPR, TOPR, wojskiem i policją. Służyliśmy tam radą i doświadczeniem, korzystając jednocześnie z ich wiedzy. Doświadczenie szkoleniowe i te z zakresu ratownictwa jaskiniowego zawdzięczamy wieloletniej współpracy z Francuską Federacją Speleologiczną. Od wielu lat prowadzimy międzyministerialną wymianę z Francją. Nasi zawodnicy wyjeżdżają na szkolenia z zakresu kierowania akcjami ratownictwa jaskiniowego, nurkowego ratownictwa jaskiniowego, nurkowania jaskiniowego. Do tej wymiany międzynarodowej wciągnęliśmy również PSP, GOPR i TOPR, umożliwiając im poszerzenie ich doświadczeń ratowniczych. Co roku gościmy członków Francuskiej Federacji Speleologicznej na naszych obozach szkoleniowych i treningowych. Obydwie strony są bardzo zadowolone ze współpracy i chcemy koniecznie kontynuować ją w najbliższych latach.

Zaplecze szkoleniowo-treningowe, marketing

PZA nie posiada bazy szkoleniowej i treningowej dla taternictwa jaskiniowego. Większość szkoleń prowadzimy w górach, gdzie korzystamy z lokalnej bazy noclegowej (agroturystyka). Nasz trening polega przede wszystkim na pokonywaniu jaskiń. W czasie akcji podnosimy nie tylko siłę i wytrzymałość, ale przede wszystkim doskonalimy technikę. Nie da się tak specyficznego treningu prowadzić w warunkach „laboratoryjnych”. Oczywiście niektóre formy treningu mogą być prowadzone w warunkach miejskich (praca nad wytrzymałością, nad siłą, podstawowy trening techniczny na linach czy też trening wspinaczkowy na sztucznych ścianach), jednakże do utrzymania właściwej formy konieczne są częste pobyty w górach. Większość naszych czołowych zawodników spędza na działalności jaskiniowej ponad 1/3 roku. Świadczy to o olbrzymiej determinacji i chęci podnoszenia swoich kwalifikacji i poziomu sportowego, gdyż nie ma wśród nas osób zajmujących się sportem profesjonalnie i żyjących ze sportu. PZA nie jest w stanie dofinansowywać działalności treningowej

zawodników, nie mają też takiej możliwości kluby taternictwa jaskiniowego utrzymujące się głównie ze składek członkowskich. Pomimo podejmowanych na poziomie centralnym i regionalnym licznych prób, nie możemy również liczyć na sponsorów, gdyż naszych zawodników „nie widać” i jest to dyscyplina sportu wyjątkowo niewidowiskowa. Nieliczne kluby otrzymują wsparcie od władz samorządowych, dotyczy to szczególnie klubów z mniejszych miast, gdzie wszelkie formy działalności społecznej są bardziej doceniane. Optymalne byłoby zapewnienie zawodnikom możliwości regularnego treningu z wykorzystaniem dostępnych współcześnie metod oceny postępów treningu. Do tego konieczna byłaby ścisła współpraca ze specjalistycznymi ośrodkami treningowo-badawczymi, oraz znacznie większe możliwości finansowe. PZA wspiera kluby w ich staraniach o pozyskiwanie sponsorów udokumentowując osiągnięcia sportowo-eksploracyjne zawodników oraz podkreślając korzystny wpływ tej dyscypliny sportu na rozwój psychospołeczny młodego człowieka.

Wydawnictwa i współpraca z mediami

Od kilkudziesięciu lat materiały szkoleniowe i dokumentacyjne były drukowane w biuletynach klubowych i taterniku. Obecnie wydawane jest ogólnopolskie pismo Jaskinie, które spełnia rolę zarówno szkoleniową, jak i dokumentacyjną. Pragniemy utrzymać wydawanie tego pisma na tak wysokim poziomie, jak dotychczas. Biuletyn "Jaskinie" oraz jego zjazdowa angielskojęzyczna wersja od dwu zjazdów UIS (Międzynarodowa Unia Speleologiczna) jest uznawany za najciekawszy materiał dokumentujący działalność krajowej federacji oraz ją promujący.

Utrzymujemy stały kontakt z mediami, zarówno na poziomie centralnym (współpraca z „Rzeczpospolitą” czy II Programem Radia), jak i lokalnym. Podkreślamy nie tylko sportowe osiągnięcia naszych zawodników, ale również niezwykle ważne we współczesnym świecie cechy kształtowane podczas działalności w jaskiniach (zespołowość działania, wspólny nadrzędny cel, zaufanie do partnerów podczas akcji górskiej, itd).

Podsumowanie

Taternictwo jaskiniowe nie jest i nie będzie sportem związanym ze współzawodnictwem sportowym i pokonywaniem rywali. Nie można w obiektywny sposób porównywać czasów pokonywania różnych jaskiń. Jest natomiast sportem związanym z pokonywaniem przestrzeni i przekraczaniem granic własnych możliwości. Dlatego należy dążyć do stworzenia osobom uprawiającym taternictwo jaskiniowe takich możliwości, w których osiągnięcie wyżej wymienionych celów będzie jak najłatwiejsze. Można to osiągnąć przez ciągle podnoszenie poziomu szkolenia oraz właściwe wspieranie i promocje wypraw eksploracyjnych, zarówno na poziomie centralnym, jak i klubowym. Należy również wspierać kluby, gdyż od ich sprawnego, prężnego działania w dużej mierze zależy rozwój i sukces polskiego taternictwa jaskiniowego.

D. Narciarstwo wysokogórskie

Wprowadzenie

Narciarstwo wysokogórskie, jako forma rywalizacji i zawodów zaczęło rozwijać się w krajach alpejskich już w połowie lat 30–tych XX wieku.

Pierwsze zawody w Polsce odbyły się w Tatrach w 1989 roku. Efektywny rozwój tej dyscypliny sportu w naszym kraju rozpoczął się dopiero w 2002 roku, kiedy PZA zorganizował pierwszy w historii Puchar Polski, a nasza reprezentacja wzięła udział w I Mistrzostwach Świata w Narciarstwie Wysokogórskim w Serra Chevalier we Francji. Polski Związek Alpinizmu nawiązał ścisłą współpracę z Międzynarodowym Komitetem Narciarstwa Wysokogórskiego UIAA – ISMC, stając się jego członkiem.

Od tego czasu polscy zawodnicy startują w zawodach Pucharu Europy, zawodach Pucharu Świata, Mistrzostwach Europy, Mistrzostwach Świata, międzynarodowych zawodach open.

W Polsce od 2002 roku rozgrywany jest Puchar Polski, a od 2004 roku Mistrzostwa Polski. Poza klubami sportowymi organizacją zawodów zajmują się też służby ratownictwa górskiego (GOPR i TOPR) oraz parki narodowe z terenów górskich.

Obszary sportu

Sport kwalifikowany

Zadaniem PZA jest organizacja współzawodnictwa sportowego w narciarstwie wysokogórskim w zakresie sportu kwalifikowanego. Komisja Narciarstwa Wysokogórskiego PZA jest w stałym kontakcie z UIAA – ISMC. Komisja opracowała polskie regulaminy sportowe w oparciu o standardy UIAA-ISMC. Polski kalendarz zawodów uwzględnia kalendarz UIAA-ISMC, tzn. stara się z nim nie kolidować, by polscy zawodnicy mogli brać udział i w zawodach krajowych i zawodach międzynarodowych.

Na dzisiaj narciarstwo wysokogórskie w Polsce posiada 21. licencjonowanych sędziów krajowych i dwu sędziów międzynarodowych z certyfikatami UIAA-ISMC.

Corocznie powoływana jest kadra narodowa na okres od 1 lipca do 30 czerwca. Wynika to m.in. z faktu, że zawody odbywające się na półkuli południowej zaliczane są do tego sezonu zimowego, który na półkuli północnej dopiero nadejdzie. Na razie udział polskich zawodników w zawodach odbywających się na innych kontynentach leży poza możliwościami finansowymi PZA.

Ze składu kadry na podstawie osiągnięć na zawodach wyznaczonych jako kwalifikacyjne, wyłaniana jest przez selektonera reprezentacja Polski na Mistrzostwa Świata albo Mistrzostwa Europy. (Mistrzostwa Świata i Mistrzostwa Europy rozgrywane są naprzemiennie co dwa lata).

Międzynarodowe regulaminy przewidują następujące kategorie zawodników z uwzględnieniem płci:

kadet (cadet) – 16-18 lat;

junior – 19-20lat;

senior – od 21 lat;

espoir – 21-23 lat jako podkategoria kategorii senior.

W narciarstwie wysokogórskim rozgrywane są następujące konkurencje:

bieg indywidualny – standardowa konkurencja dotycząca wszystkich kategorii zawodników rozgrywana na zawodach pucharu świata i pucharu kontynentu oraz mistrzostwach świata i mistrzostwach kontynentu;

bieg zespołowy (zespoły dwuosobowe) – konkurencja j.w., ale rozgrywana wyłącznie w kategorii senior i espoir;

wertikal (vertical) – bieg indywidualny pod górę, konkurencja rozgrywana na mistrzostwach świata i mistrzostwach kontynentu;

sztafeta – konkurencja rozgrywana na mistrzostwach świata i mistrzostwach kontynentu, w przypadku seniorów zespół liczy czterech zawodników, w przypadku senierek zespół liczy trzy zawodniczki; w przypadku młodzieży (kadeci i juniorzy razem) zespół liczy trzy osoby i w zespole musi być przynajmniej jedna kobieta;

nowość od obecnego sezonu – **bieg długodystansowy indywidualny** oraz **bieg długodystansowy zespołowy** – zespoły trzyosobowe.

Jeśli PZA chciałby wystawić na Mistrzostwa Świata czy Mistrzostwa Europy minimalną ilościowo reprezentację, ale obsadzając wszystkie konkurencje, to skład tej reprezentacji musiałby być następujący: czterech seniorów (w tym jeden espoir), trzy seniorki (w tym jedna espoir), jeden junior, jeden kadet, jedna juniorka, jedna kadetka – razem 11 osób. Wysyłanie takiego składu jest jednak błędem strategicznym, ponieważ nie zabezpiecza przed

nieprzewidzianą niedyspozycyjnością zawodnika oraz przed jego nadmiernym obciążeniem-zawodnik musi startować we wszystkich konkurencjach nie mając dnia odpoczynku. Taki skład zakłada też wystawienie zawodników kategorii espoir „przy okazji”, co osłabia zespoły startujące w biegu zespołowym, bo z reguły zawodnicy kategorii espoir nie osiągają możliwości zawodników starszych z kategorii senior. Nie wystawienie zawodników w którejkolwiek konkurencji skutkuje utratą punktów w klasyfikacji generalnej narodowościowej. A zatem strategicznie uzasadniony minimalny skład to: sześciu seniorów (w tym dwu espoir), pięć senierek (w tym dwie espoir) i w pozostałych kategoriach po dwie osoby – razem 19 osób.

Kompletne **obowiązkowe** wyposażenie zawodnika kupowane po promocyjnych cenach to ok.14.300 zł, w tym:

para nart – 3000 zł;
trzy pary fok – 600 zł;
wiązania – 2500 zł;
kije – 150 zł;
okulary (2 pary) – 600 zł;
kombinezon – 650 zł;
ubranie wiatroodporne – 1500zł;
kask – 350 zł;
raki – 450 zł;
czekan – 290 zł;
uprząż – 180 zł;
buty – 1000 zł;
łopata lawinowa – 60 zł;
sonda lawinowa – 150 zł;
detektor lawinowy – 950 zł;
bielizna – 150 zł;
rekawice (2 pary) – 380 zł;
camelbag – 100 zł;
plecak – 390 zł;
czołówka – 250 zł;
dwa karabinki – 100 zł;
dwie pętle – 50 zł;
dodatkowa warstwa odzieży – 400 zł;
czapka – 30 zł;
płachta ratunkowa – 30 zł.

Komisja Narciarstwa Wysokogórskiego PZA dysponuje w skali roku kalendarzowego budżetem rządu 90.000 zł. Orientacyjnie środki te wydatkowane są następująco: 30.000 zł udział polskiej reprezentacji w Mistrzostwach Świata albo Mistrzostwach Europy, 30.000 zł pozostałe koszty związane z kadrą narodową, 30.000 zł szkolenie i zawody krajowe (Puchar Polski i Mistrzostwa Polski). Dla porównania: kadra narodowa na obecny sezon liczy 14 osób. Gdyby chcieć ją wyposażyć w regulaminowy sprzęt, to pochłonęłoby to środki w wysokości 200.000 zł.

Dotychczasowe znaczące osiągnięcia na arenie międzynarodowej:

wicemistrzostwo świata 2004 w biegu indywidualnym w kategorii espoir – Magdalena Derezińska;

brązowy medal na Mistrzostwach Europy 2007 w biegu indywidualnym w kategorii kadet – Julia Wajda;

brązowy medal na Mistrzostwach Europy 2007 w wertykalu w kategorii kadet – Julia Wajda.

Sport dzieci i młodzieży

Narciarstwo wysokogórskie, dyscyplina dziedziny sportowej alpinizm, łączy w sobie elementy wspinaczki wysokogórskiej, narciarstwa biegowego i narciarstwa alpejskiego. Chociaż żadna z tych dyscyplin sportowych nie jest oficjalnie uznawana w Polsce za sport niebezpieczny, to jednak uprawianie narciarstwa wysokogórskiego zawiera pewne znaczące, chociaż społecznie akceptowalne, elementy ryzyka. Wytrzymałość, która potrzebna jest w tej dyscyplinie, nie jest cechą dzieci i młodszej młodzieży. Z tych dwu wymienionych powodów najmłodszy zawodnicy dopuszczani do zawodów sportu kwalifikowanego mają rocznikiem 16 lat i trasa dla nich obwarowana jest limitami długości i przewyższenia.

Dlatego młodzieży do uprawiania tego sportu należy szukać wśród młodzieży uprawiającej narciarstwo alpejskie i wspinaczkę skałkową czy wspinaczkę na sztucznych ścianach.. PZA przez pewien okres czasu obligował organizatorów zawodów do konstruowania tras dla młodzików (dzieci i młodzież w wieku 12-16 lat). Ostatecznie, wzorując się na UIAA-ISMC, zrezygnowano z tej kategorii wiekowej. Trzeba też pamiętać o cenie sprzętu potrzebnego do uprawiania tego sportu. Nie bez znaczenia jest też brak możliwości nabycia odpowiedniego małego obuwia i odpowiednio krótkich nart dla dzieci z powodu braku podaży ze strony producentów.

Sport powszechny

Niektóre kluby i organizacje, których pracownicy muszą uprawiać narciarstwo wysokogórskie przy wykonywaniu obowiązków służbowych (Straż Graniczna, służby parków narodowych, górskie służby ratownicze), organizują zawody środowiskowe dla swych pracowników i sympatyków. Zawody te odbywają się na zasadach ustalanych przez organizatorów i nie stosują się do przepisów Ustawy o Sporcie Kwalifikowanym ani do przepisów sportowych PZA. Cieszą się dużym zainteresowaniem, ponieważ startujące osoby nie muszą być zawodnikami w rozumieniu Ustawy, tzn. nie muszą posiadać licencji zawodniczej. Komisja Narciarstwa Wysokogórskiego od bieżącego sezonu dopuszcza na zawodach ze swojego kalendarza start konkurencji open, która wykorzystuje infrastrukturę zawodów sportu kwalifikowanego w tym sensie, że trasa takich zawodów posiada homologację PZA, a co za tym idzie, spełnia warunki bezpieczeństwa. Pozostałe zasady regulujące start kategorii open określa organizator zawodów i nie musi się on kierować regulaminami sportowymi PZA. Takie rozwiązanie reguluje bezpieczeństwo tras zawodów dla osób nie będących zawodnikami, a chcących brać udział w zawodach.

Szkolenie

Kadra instruktorska posiadająca uprawnienia związkowe liczy 7. starszych instruktorów i 10. instruktorów. Z tej liczby 6 osób ukończyło kursy doszkalające na akademiach wychowania fizycznego i posiada uprawnienia państwowe, 4 osoby są w trakcie upaństwowienia uprawnień. Dyscyplina nie posiada trenera, co związane jest z faktem utworzenia kadry instruktorskiej spełniającej wymogi Ustawy w 2007 roku. Dopiero z tej kadry mogą zostać wyłonieni przyszli trenerzy.

PZA, oprócz kadry instruktorskiej, wyszkolił też kadre sędziowską, o czym wspomniano wyżej.

Tylko dwa razy w sezonie organizowane są unifikacje albo zgrupowania szkoleniowe dla instruktorów i sędziów – ilość wynika ze skromności środków. Zajęcia unifikacyjne prowadzone są na zasadzie wolontariatu, a uczestnicy otrzymują częściową refundację poniesionych kosztów (przejazdy, noclegi).

Szkoleniem kadry narodowej zajmuje się selekcjoner będący jednocześnie czynnym zawodnikiem i członkiem kadry narodowej. Pracę swą wykonuje na zasadzie wolontariatu.

Kadra narodowa uczestniczy w konsultacjach i zgrupowaniach w ilości tylko 2 razy do roku – decyduje o tym skromność środków.

Od bieżącego sezonu PZA oferuje szkolenie w zakresie narciarstwa turowego (nie wyczynowa forma uprawiania narciarstwa wysokogórskiego) i w zakresie narciarstwa wysokogórskiego.

Inwestycje

Dla rozwoju i popularyzacji narciarstwa wysokogórskiego w Polsce konieczne jest stworzenie kilku ośrodków szkoleniowych o oparciu o schroniska lub bazy górskie.

Powinny być one rozmieszczone w kilku pasmach górskich np. Tatry, Karkonosze, Pilsko, Babia Góra, Bieszczady. Takie ośrodki ułatwiłyby również organizację zawodów, ale przede wszystkim umożliwiły szkolenia i treningi na odpowiednim poziomie.

Marketing

Ponieważ narciarstwo wysokogórskie jest młodą i mało znaną dyscypliną sportu w Polsce, ciężar finansowania tej dyscypliny spoczywa ciągle na PZA. Pozyskiwanie sponsorów jest trudne, ponieważ dyscyplina jest mało medialna. Charakter zawodów, które odbywają się w terenie górskim, przy różnej, czasem złej pogodzie, nie sprzyja dużej publiczności. Parki Narodowe również niechętnie godzą się na organizację zawodów na ich terenie. Relacje telewizyjne z zawodów są trudne organizacyjnie i nie do końca oddają atrakcyjność tej rywalizacji. Użycie śmigłowca dla celów tv jest bardzo problematyczne ze względu na teren parków narodowych i bezpieczeństwo. Na poprzednich Mistrzostwach Świata w Cuneo śmigłowiec użyty w taki celu spowodował lawinę, która zasypała kilku zawodników.

PERSPEKTYWICZNY PLAN ROZWOJU DYSCYPLINY

na lata 2008 -2015

Lata 2008 – 2009 – budowa systemu zawodów, rozwój klubów wyczynowych przy równoległym uczestnictwie reprezentacji w Mistrzostwach Świata i Mistrzostwach Europy oraz zawodach Pucharu Świata i Pucharu Europy, wyszkolenie pierwszych trenerów dyscypliny. W tym okresie za centralne szkolenie powinien odpowiadać jeden trener kadry narodowej dla wszystkich kategorii.

Spodziewane wyniki w tym okresie: Nawiązanie walki z bezpośrednim zapleczem czołówki światowej – miejsca w pierwszej 5 – 15 zawodników szczególnie w kategoriach kobiecych oraz kadet, junior, espoir.

Lata 2010 – 2011 – nawiązanie kontaktu z czołówką światową we wszystkich kategoriach. Dla czołówki konieczna wydatna pomoc sprzętowa, materialna i bytowa ze strony Związku i pozyskiwanych sponsorów. Wyszkolenie kolejnych trenerów dyscypliny. W tym okresie powinni zostać zatrudnieni trenerzy dla kolejnych kategorii oddzielnie dla kobiet i mężczyzn proporcjonalnie do możliwości finansowych Związku i osiągniętych wyników w zawodach mistrzowskich poszczególnych kategorii.

Lata 2012 – 2015 - polskie narciarstwo wysokogórskie w czołówce światowej w wyniku podjętych działań szkoleniowych systematycznie i konsekwentnie kontynuowanych oraz zabezpieczenia optymalnych warunków uprawiania dyscypliny. Każda kategoria wieku powinna posiadać oddzielnego trenera centralnego szkolenia.